

Asia: VN/538/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset säännökset (Luku 1)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista

15 § Jätteiden erilliskeräysvelvollisuus

Lakiuudistuksen keskeisenä tavoitteena on mm. erilliskeräyksen lisääminen, jätteen määrän vähentäminen sekä kierrätettävyyden parantaminen. Kaikki näistä ovat hyviä ja tavoiteltavia asioita, joita yhteiskunnassamme tulee edistää. Ehdotuksessa oli kuitenkin kovin vähän konkreettisia toimia, joilla kyseisiin tavoitteisiin tullaan pääsemään. Pelkkä muovipakkausten erilliskeräys ei vielä ole kierrätystä. Kierrätys tarvitsee toimiakseen kierrätysmateriaalin jatkokäyttökohteita, joita luo siihen perustuva liiketoiminta. Laissa kohdassa 15 a § oli määritelty, että erilliskerättyä jätettä ei enää saisi toimittaa kaatopaikalle tai polttoon. Jos kuitenkin kierrätystä ei pystytä toteuttamaan, mahdollisuus polttoon tulee sallia vaihtoehtona.

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

-

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista

-

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista

48 § Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat:

Tuottajavastuuvuorituksen laajentaminen kansainväliseen etäkauppaan on hyvä ja merkittävä parannus. Tällä hetkellä EU:n ulkopuoliset verkkokaupat ja -alustat eivät vastaa myymiensä tuotteiden ja näiden pakkausten tuottajavastuusta eikä kustannuksista. Kansainvälisten verkkoalustojen tulee varmistaa, että niiden alustoilla etäkauppaa käyvät yritykset ovat hoitaneet kohdemaan tuottajavastuuvuorituksen. Kansainvälisten verkkoalustoilla tulee lisäksi olla velvoite osallistua tuottajavastuuseen, mikäli alustoilla toimivat yritykset eivät noudata tuottajavastuuvuoritusta.

49 a-d § Kuntien ja pakkausten tuottajan yhteistoiminta pakkausjätteen erilliskeräyksessä:

Kannattamme ehdotuksessa esitettyä mallia pakkausjätteiden kiinteistö kohtaisen keräyksen järjestämisestä kuntien ja tuottajien yhteistoimintana, kun seuraavat ehdot täyttyvät:

- Tuottajat vastaavat vähintään 80 %:sta pakkausjätehuollon kokonaiskustannuksia
- Tuottajat voivat järjestää kiinteistökeräyksen itse, jos keräyksen ehdoista ei päästä sopimukseen kuntien kanssa.

Pykäläkohtaisten perusteluiden (49a) mukaan viranomaisella voisi käyttää tuottajaa kohtaan jätelain 128 §:n mukaista laiminlyönnin oikaisemista ja siihen 129 §:n mukaisesti kytkettyä uhkasakkoa, jos tuottajayhteisön ja kuntien välille ei synny sopimusta 30.6.2021 mennessä. Tuottajiin kohdistuva rankaisu-uhka ei mahdollista tasapuolista neuvottelutilannetta eikä siten ole hyväksyttävissä. Kohta on muutettava siten, että tuottajat järjestävät keräyksen itse 30.6.2024 alkaen, jos sopimusta ei synny.

62 § Tuottajayhteisöön liittyminen:

Ehdotuksessa esitetään, että pakkausten tuottajayhteisön toimialan on katettava kaikki materiaalit. Laissa ei kuitenkaan säädetä sitä, onko pakkausten tuottajayhteisöjä (a) yksi vai (b) useampia. Lain perusteluista (3.4.2) saa käsityksen, että tarkoituksena on yksinkertaistaa järjestelmää, mikä viittaisi siihen, että tavoitteena olisi vain yksi pakkausten tuottajayhteisö. Jos tilanne on tämä, niin miksi sitä ei suoraan näin määritellä.

a) Tilanne, jossa Suomessa olisi yksi pakkausten tuottajavastuuyhteisö, luo ongelmia materiaalien vapaan kilpailun, materiaalien kehityksen, materiaali-kohtaisen erityisosaamisen ja kierrätyksen edistämisen kannalta sekä näihin liittyvien kulujen oikeudenmukaisessa jakamisessa. Lain perusteluissa todetaan nykyisten tuottajayhteisöjen hallinnointitaakan olevan liian suuri. Todellisuudessa nykyisessä toimintatavassa varmistetaan pakkausmateriaali-kohtainen paras mahdollinen osaaminen ja hyödyntäminen pakkauksen elinkaaren aikana. Tuottajayhteisössä tulee aina olla materiaali-kohtainen asiantuntemus turvaamaan paras mahdollinen hyödyntäminen läpi arvoketjun aina materiaalinvalmistuksesta pakkauksen loppukäsittelyyn saakka. Tämä voidaan tietysti hoitaa myös yhdessä tuottajavastuuyhteisössä, mutta merkittäviä säästöjä tällä ei saada aikaan, koska myös siellä tulee toteutua sama asiantuntemus.

b) Tilanne, jossa Suomessa toimii useita pakkausten tuottajavastuuyhteisöjä, jotka ovat lailla velvoitettuja kattamaan kaikki pakkausmateriaalit, on monia samoja materiaali-kohtaiseen

osaamiseen liittyviä ongelmia kuin kohdassa a. Monien päällekkäisen tuottajayhteisöjen mallissa ongelmallista on, voiko tuottaja asioida useamman tuottajayhteisön kanssa eri materiaalien osalta vai voiko tuottaja kuulua vain yhteen tuottajayhteisöön.

63 § Tuottajayhteisön toiminta:

Tuottajavastuuyhteisön toiminnasta perusteluissa todetaan: ” Tuottajayhteisön hallinto ja päätöksenteko tulisi järjestää siten, että tuottajien todellinen päätösvalta on oikeassa suhteessa näiden maksuvelvoitteisiin”. Tämän mallin ongelmana on, että pakkauksen tuottajavastuu maksu jakautuu pakkauksen elinkaaren aikana usealle eri arvoketjun toimijalle.

Usein virheellisesti väitetään, että maksun tilittäjä olisi sen maksaja. Tuottajavastuumaksu käyttäytyy hyvin saman tapaisesti kuin arvonlisävero, jolloin toimivassa järjestelmässä osan maksusta kattaa materiaalin valmistaja, pakkauksen valmistaja, pakkaaja sekä kauppa. Kaikkien näiden rahavirroista koostuu tuottajavastuumaksu, vaikka sen kaikkien tuotteiden osalta tilittääkin vain yksi taho. Päätösvallan ohjaaminen pelkästään maksun tilittäjälle ei ole materiaalien kilpailun ja kehityksen tai koko arvoketjun kannalta mielekäästä.

63 a § Tuottajien maksuosuudet ja niiden mukauttaminen:

Tuottajien maksuosuuksista säädettäessä ehdotettu teksti on pääosin kannatettava nykyisen kaltaisessa mallissa, jossa kaikilla pakkausmateriaaleilla on omat tuottajayhteisönsä.

”Tuottajayhteisössä maksuosuudet on jaettava tuottajien kesken tasapuolisesti suhteessa näiden markkinoille saattamiin tuotteisiin.”, vaatimus, että tuottajayhteisö kattaa kaikki pakkausmateriaalit (62 §) tekee maksuosuuksien mukauttamisesta ongelmallisen. Ehdotettu malli ei mahdollista tuottajavastuumaksuissa materiaaliakohtaisia eroja. Ehdotus ei myöskään mahdollista todellisiin kustannuksiin pohjautuvia maksuja, vaan maksut on jaettava tonnimääräisesti niiden ”kestävyys, korjattavuus ja uudelleenkäytettävyys sekä kierrätettävyys ja vaarallisten aineiden esiintyminen” perusteella. Monien pakkausmateriaalien kohdalla näistä mahdollisia on vain kierrätettävyys, joka on monen materiaalin kohdalla hyvin saman kaltainen. On tärkeää huomioida, että eri materiaalien kierrätyskustannukset vaihtelevat suuresti, kuten myös materiaalin keräämisen sekä esikäsittelyn kustannukset. Lain perustelut (sivu 81) poikkeaa suurelta osin lakiehdotuksesta.

Kokonaisuudessa ehdotuksesta puuttuu materiaalin vähentäminen, jonka pitäisi olla ensisijainen tavoite ja lähtökohta.

66 a § Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja:

Ehdotetaan tiukempaa sanamuotoilua kohtaan: ”Toiseen valtioon sijoittautunut etämyyjä voi nimetä Suomeen sijoittautuneen valtuutetun edustajan vastaamaan velvoitteistaan Suomessa tai liittyä suoraan hyväksytyyn tuottajayhteisöön.” Jotta pykälä ei jätä mahdollisuutta tuottajavastuun hoitamatta jättämiseen korvataan ”voi nimetä...tai liittyä” muotoon: ”...on nimettävä...tai liityttävä...”, kahteen kohtaan.

Muut jätelain pykälät

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista

-

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

-

Asetusyhteenvedo

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä, pakkausjätteen kierrätystavoitteet:

On erittäin tärkeää, ettei kiristetä pakkausjätedirektiivissä asetettuja kierrätystavoitteita kansallisesti samaan aikaan, kun tavoitteiden laskentatavan muuttuminen vaikeuttaa niiden saavuttamista.

Tuottajayhteisöä sitovat, materiaaliokohtaiset kierrätystavoitteet tulee selkeästi määrittää siten, että tuottajayhteisöt vastaavat kierrätystavoitteiden saavuttamisesta vain niihin liittyneiden tuottajien markkinoille saattamien pakkausjätteiden osalta. Mikäli tuottajia sitovat kierrätystavoitteet olisivat kaikille tuottajille yhteisiä, joutuisivat tuottajayhteisöihin liittyneet tuottajat kustannusvastuuseen myös niiden yritysten kierrätysvelvoitteesta, jotka jättävät velvoitteensa hoitamatta ja joita valvovat viranomaiset eivät saa mukaan järjestelmään. Tämä heikentäisi erityisesti suomalaisten yritysten kilpailukykyä verrattuna ulkomaisiin etäkauppaa harjoittaviin yrityksiin.

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

-

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

-

Laineenkare Vesa
Wihuri Oy

Pahkala Satu
Wihuri Oy